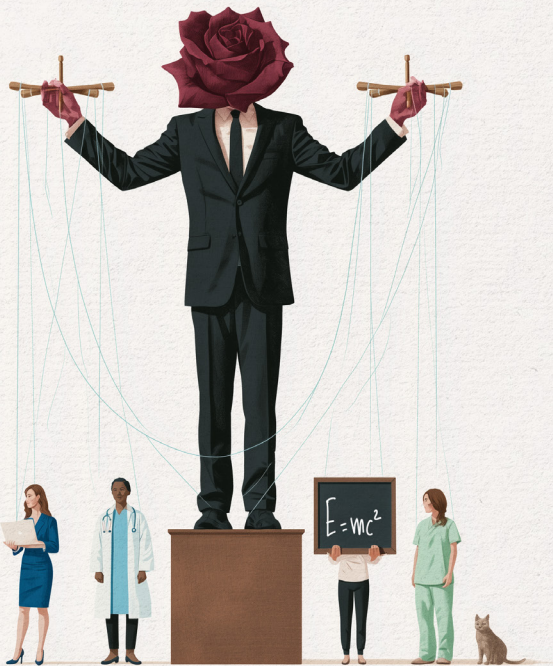

KONTROLLBEHOVET

SOCIALDEMOKRATERNAS PLAN FÖR ATT
ÅTERREGLERA SVERIGE

TIMBRO BRIEFING PAPER 59

FREDRIK SEGERFELDT

*Timbro är Nordens främsta marknadsliberala tan-
kesmedja. Sedan starten 1978 är uppdraget att lång-
siktigt bilda opinion för marknadsekonomi, fri före-
tagsamhet, individuell frihet och ett öppet samhälle.*

© Timbro
AUGUSTI 2026
www.timbro.se
info@timbro.se
Sättning: Mikael Eisen
Omslag: Mikael Eisen

OM FÖRFATTAREN

Fredrik Segerfeldt är ansvarig för programmet marknad på Timbro, och rektor för Stureakademin.

Timbro Briefing Paper är en serie kortrapporter som belyser komplexa frågor i ett kortare format. För att läsa detta eller andra av våra briefing papers, besök www.timbro.se/bp

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	9
SKOLAN.....	11
SJUKVÅRDEN.....	13
DIGITAL VÅRD (NÄTLÄKARE)	15
ÄLDREOMSORGEN	17
APOTEKSMARKNADEN	19
VETERINÄRMARKNADEN	21
JÄRNVÄGSUNDERHÅLLET	23
FORDONSBESIKTNINGEN	27
LIVSMEDELSMARKNADEN	29
BANKMARKNADEN	31
SLUTSATS	35

I mitten av 1980-talet var Sverige ett stagnerande land. Sedan dess har det offentliga på ett antal områden fått träda tillbaka för att ge dynamik åt samhället och frihet åt dess invånare. Liberaliseringar, avregleringar och privatiseringar bröt med eftersläpningen och instängdheten.

Nu går Socialdemokraterna till val på att återställa dessa förändringar av Sverige, under rubriken ”ta tillbaka den demokratiska kontrollen”. På partikongressen 2025 fick Magdalena Andersson ”mandat för att göra upp med de marknadsmisslyckanden som präglar vårt land. I sektor för sektor, bransch för bransch.”¹

Sverige är naturligtvis minst lika demokratiskt idag som det var 1985. Utöver detta triviala konstaterande finns det anledning att granska

1. <https://www.svenskatal.se/tal/magdalena-andersson-tal-pa-socialdemokraternas-42-a-partikongress>

vad Socialdemokraterna egentligen vill. I detta *briefing paper* redovisar vi de områden eller branscher där S vill öka politikernas och byråkraternas makt på vanliga människors bekostnad.

Inom skolområdet vill Socialdemokraterna enligt valplattformen förbjuda vinster.² Hur det ska gå till redovisas inte i det kortfattade dokumentet. På webbplatsen, under rubriken ”Vår politik A till Ö”, utvecklar de ståndpunkten till att förbjuda vinstuttag. De konkretiserar inte om det betyder att gå med överskott eller göra utdelningar, vilket är två olika saker. I väntan på att vinstförbudet kommer på plats vill de införa ett etableringsstopp mot nya vinstdrivande aktörer.³

Nästan en kvarts miljon barn och ungdomar, motsvarande 15 procent, går i vinstdrivande skolor.⁴ Den absoluta merparten av dessa skolor kommer att tvingas lägga ner om det blir förbjudet med vinstdrivande aktörer.

2. <https://www.socialdemokraterna.se/val-2026>

3. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/friskolor>

4. Inklusive förskolor: https://www.ekonomifakta.se/sakomraden/foretagande/valfardsforetag/friskolor-i-aktiebolagsform_1210126.html

Vidare vill Socialdemokraterna minska skolpengen till den elev som går i en friskola samt ge kommuner vetorätt vid etableringen av fristående skolor.⁵

Att ”ge kommuner” vetorätt innebär alltså att politiker ska kunna förbjuda en skola från att erbjuda föräldrar och elever möjlighet till undervisning i kommunen i fråga. En kommun består inte av sina politiker, utan av sina invånare.

Sammantaget innebär Socialdemokraternas politik för friskolor en överföring av makt från elever och föräldrar till politiker och byråkrater.

5. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/friskolor>

I valplattformen skriver S att de ”vill stoppa privatisering av svenska akutsjukhus och göra upp med de marknadsmisslyckanden som försämrar svensk sjukvård.”⁶ Vilka akutsjukhus som någon annan vill privatisera konkretiseras inte och vilka marknadsmisslyckanden som sägs försämra svensk sjukvård klargörs inte.

Socialdemokraterna vill dessutom ”förbjuda privata sjukvårdsförsäkringar inom den offentligt finansierade vården.”⁷ Vad de egentligen menar med den formuleringen är att sjukvårdsproducenter som tar emot skattemedel inte också ska få ha patienter som finansieras via en privat försäkring. Det skulle drabba många svenskar, eftersom det finns hela 826 000 privata sjukvårdsförsäkringar. Det motsvarar nästan 16 procent av alla sysselsatta.⁸

6. <https://www.socialdemokraterna.se/val-2026>

7. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/sjukvard>

8. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/826-000-svenskar-har-sjukvardsforsakring-ger-snabbare-var>

Att hindra medborgare från att använda sina egna skattade medel för att teckna en försäkring, eller att straffa de vårdgivare som möter denna efterfrågan, är ett ideologiskt motiverat slag mot en effektiv vårdsektor. Det kommer att leda till längre vårdköer när de som idag får vård snabbt via försäkring i stället tvingas belasta den offentliga kön.

Framväxten av privata nätläkare, såsom Kry, har revolutionerat svenskarnas tillgång till snabb och smidig primärvård. Socialdemokraterna ser denna innovation som ett hot och har under lång tid velat detaljstyra branschen. Partiet ”vill bygga ut 1177 med en nationell nätläkartjänst utan vinstjakt och vilseledande reklam.”⁹

Detta för tankarna till när staten startade restaurangkedjan Clock för att möta hotet från McDonald's.

Under 2023 använde nära en miljon svenskar en digital vårdtjänst hos en privat nätläkare.¹⁰ Ett bekämpande av nätläkarna riskerar alltså att minska många människors tillgång till snabb och enkel primärvård.

9. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/digital-varld>

10. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/stockholmarna-soker-mest-digital-varld-i-landet-regionen-betalar-miljonnotan>

Socialdemokraterna har bedrivit en intensiv kampanj för att fasa ut marknadsmekanismer och privata aktörer inom omsorgen om äldre. Deras retorik bygger på att man måste ”stoppa vinstjakten i äldreomsorgen”.¹¹

Inte minst handlar det om att Socialdemokraterna vill avskaffa lagen om valfrihetssystem (LOV), som i de kommuner som valt att tillämpa lagstiftningen ger äldre möjlighet att välja såväl utförare av hemtjänst som äldreboende.¹² 42 000 svenskar bor på ett privatdrivet äldreboende eller har valt en privat utförare av hemtjänst.¹³

11. <https://www.facebook.com/socialdemokraterna/posts/vi-socialdemokrater-vill-stoppa-vinstjakten-i-%C3%A4ldreomsorgen-avskaffa-minutschema/1553571342794716/>
12. <https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2026-01-29-s-vill-stoppa-nedskarningarna-i-aldreomsorgen-och-slopa-minutstyrningen>
13. <https://www.vardforetagarna.se/privat-vardfakta/kapitel/#aldreomsorg>

År 2009 omreglerades den svenska apoteksmarknaden, och det blev återigen tillåtet med privata apotek. Socialdemokraterna vill genomföra en "total översyn" av denna marknad, med argumentet att apoteken brister i tillgänglighet och statlig kontroll.¹⁴

I partiets politik ingår bland annat kravet att inrätta 300 statliga så kallade "Riksapotek" via Apoteket AB, och man vill även förbjuda korsäggande mellan vårdgivare och apotek.¹⁵ Att tvinga fram statligt backade apotek är att bedriva osund konkurrens mot de privata aktörer som idag bär upp marknaden. På sikt riskerar en sådan statlig expansion att slå ut privata apotek på mindre orter, vilket riskerar att minska den totala tillgängligheten.

14. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/apotek>

15. Ibid.

På senare tid har priser inom djursjukvården diskuterats flitigt, och Socialdemokraterna ser nu ytterligare en marknad att detaljstyra. Partiet har nyligen uttryckt att de vill utreda ett förbud mot externt ägande av veterinärklinik efter fransk modell, vilket innebär att endast veterinärer får ha ett avgörande inflytande över klinikerna. Man påstår att detta ska motverka prisökningar och säkerställa att medicinska beslut inte påverkas av externa vinstintressen.¹⁶

Att tvinga fram en specifik ägandeform och utestänga externt kapital är skadligt för företagandet. Det innebär att framtida investeringar i ny medicinsk utrustning och större kliniker stryps. Färre investeringar och försämrade stordriftsfördelar riskerar att leda till ett

16. <https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2026-03-18-s-kraver-krafttag-mot-veterinarijattarnas-ockerpriser>

minskat utbud och därmed högre priser samt sämre tillgänglighet för djurägarna.

Enligt Socialdemokraterna ”har marknadsmisslyckanden [under lång tid] fått råda på järnvägen, vilket lett till akut eftersatt underhåll och förseningar.”¹⁷ Därför vill partiet ”leda Sverige i en ny riktning – där vi får ordning på spåren och säkerställer att tågen går i tid för dig.”¹⁸

Järnvägsunderhållet i Sverige konkurrensut-sattes successivt från början av 2000-talet, från att tidigare ha legat i offentlig regi. Numera tävlar alltså olika aktörer om Trafikverkets upphandlingar. Ett antal rapporter har belagt att konkurrensutsättningen har tjänat skattebetalare och tågresenärer väl.¹⁹ En vetenskaplig studie visar att konkurrensutsättningen

17. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/jarnvag>

18. Ibid.

19. Se exempelvis SOU 2013:83, SOU 2015:42 och Trafikverket https://bransch.trafikverket.se/contentassets/65d358a188d740c38ca4713893345168/slutrapport_regeringsuppdrag_avse-ende_jarnvagsunderhallets_organisering.pdf

har lett till kostnadsreduktioner på omkring 11 procent med bibehållen kvalitet.²⁰

Socialdemokraterna vill nu avskaffa denna marknad och återföra järnvägsunderhållet i statlig regi i syfte att "återställa den demokratiska kontrollen".²¹ Partiet hävdar att viktig infrastruktur inte kan drivas av privata vinstincitament.

På 1970- och 1980-talen, då underhållet sköttes av ett offentligt monopol, kom långt färre tåg i tid än idag.²²

Orsaken till dagens problem med tågtrafiken återfinns i ett politikmisslyckande. Under decennier har politiken lagt för lite resurser på

underhåll av järnvägen. Politikens kortsiktighet, med fokus på att bli belönad efter mandatperioden, har skapat svaga incitament att lägga tillräckliga resurser för att undvika problem som kommer att uppstå decennier framåt.

Socialdemokraternas politik riskerar att göra skada för både skattebetalare och tågresenärer.

20. <http://vti.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:912267>

21. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/jarnvag>

22. <https://timbro.se/ekonomi/marknadslyckan-hur-sverige-tjanat-pa-liberaliseringarna/>

År 2010 omreglerades marknaden för fordonsbesiktning. Före dess präglades monopolet Bilprovningen av bristande service och långa kötider. Socialdemokraterna har dock aldrig accepterat denna reform. Inför valet 2022 krävde partiet en återreglering av sektorn.²³

Det står ingenting om fordonsbesiktningen i Socialdemokraternas plattform inför valet 2026, men de har återkommande motionerat om att återreglera besiktningsmarknaden.²⁴

23. <https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2022-09-05-s-vill-ta-tillbaka-kontrollen-over-bilbesiktningen>

24. <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/transportpolitik-for-sveriges-trygghet-hd023653/html/>

I valplattformen skriver S att de ska sätta ”hårdare press på matkedjor”, men konkretiserar inte exakt hur det ska ske.²⁵ Enligt partiets hemsida vill de tillsätta en matpriskommision med en bredare sammansättning och ett bredare mandat än den som regeringen har tillsatt.²⁶

Att kalla in politiska kommissioner för att ”sätta press” på privata företag i en bransch är vänsterpopulism. De prisuppgångar vi sett på mat styrs av makroekonomi, inflation och globala insatskostnader – inte av påhittade konspirationer inom dagligvaruhandeln. Lönsamheten i branschen ligger på mellan två och tre procent.²⁷

25. <https://www.socialdemokraterna.se/val-2026>

26. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/mat-priser>

27. <https://www.konkurrensverket.se/informationsmaterial/rapportlista/lonsamheten-i-livsmedelsindustrin-dagligvaruhandeln-och-dess-grossister/>

Politiska påtryckningar på marknadspriser bär i sig fröet till priskontroller, en metod som historiskt sett endast lett till tomma hyllor och brist på basvaror.

Om man tycker att det finns för få aktörer på dagligvarumarknaden bör man fundera på vilka inträdesbarriärer som finns, och se till att sänka eller få bort dem.

I valplattformen skriver S att de ska sätta ”hårdare press på banker”, men konkretiserar inte exakt hur det ska ske.²⁸ De menar att konkurrensen inom banksektorn är för svag. Men i stället för att riva ner inträdeshinder så att fler kommersiella aktörer kan etablera sig på den svenska marknaden vill Socialdemokraterna använda statliga SBAB för att nå samma mål.²⁹

Partiet har också ett förslag på en tillfällig bankskatt. En sådan skatt skulle med stor säkerhet leda till högre bolåneräntor.³⁰

28. <https://www.socialdemokraterna.se/val-2026>

29. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/banker>

30. Ibid.

I valplattformen skriver S att de vill se ”starkare skydd mot höga elpriser för villaägare”.³¹ Det ska främst ske genom Folkhemsel.³² Förslaget med det klatschiga namnet innebär att staten ska auktionera ut långa kontrakt på el. Denna elektricitet ska staten sedan förmedla till hushållen till ett pris som beräknas hamna på cirka 40 öre per kilowattimme. Minst 60 procent av hushållets normalförbrukning ska täckas på det här sättet, medan resterande 40 procent ska komma från el på den övriga elmarknaden.³³

31. <https://www.socialdemokraterna.se/val-2026>

32. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/elpriser>

33. <https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2023-03-22-s-forslaget-folkhemsel-for-lagre-elpriser>

Elmarknaden är redan idag en mycket reglerad sektor. I stället för att skapa förutsättningar för mer produktion av el vill Socialdemokraterna alltså reglera fram lägre priser.³⁴ Det stör prissignalen och försämrar incitamenten för investeringar i ny elproduktion.

34. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/elpriser>

De områden som har belysts i detta briefing paper pekar alla i samma riktning. Valet 2026 handlar om ett vägval för den svenska marknadsekonomin. Magdalena Andersson och Socialdemokraterna vill systematiskt och bransch för bransch rulla tillbaka det Sverige som sedan 1980-talet har byggts starkt genom företagande och valfrihet.

Under täckmantel av att "ta tillbaka den demokratiska kontrollen" döljer sig en maktöverföring från enskilda medborgare till politik och byråkrati. Oavsett om det handlar om vem som sköter ditt apotek, vilken skola du får välja åt dina barn, om du ska tillåtas teckna en sjukvårdsförsäkring eller vem som sköter infrastrukturen, anser Socialdemokraterna att staten alltid vet bäst.

Förstatliganden, detaljregleringar, vinstförbud och etableringsstopp löser inga samhällsproblem – de skapar dem. Om en vänsterregering tillträder efter valet i september väntar ett stängdare, dyrare, mindre effektivt och mindre fritt Sverige.

FRIA MARKNADER
PERSONLIG FRIHET
ÖPPNA SAMHÄLLEN